

Spis treści

Szczegółowy spis treści	VII
Przedmowa do szóstego wydania	XIX
Podziękowania	XX
O książce	XXI
Struktura książki	XXV
Spis rysunków	XXVI
Spis tabel	XXIX
Spis ramek	XXXI

Rozdział 1. Co to jest socjologia?	3
Rozdział 2. Socjologiczne pytania i odpowiedzi	33
Rozdział 3. Teorie i perspektywy socjologiczne	65
Rozdział 4. Globalizacja i zmieniający się świat	105
Rozdział 5. Środowisko	151
Rozdział 6. Miasta i życie miejskie	203
Rozdział 7. Interakcja społeczna i życie codzienne	247
Rozdział 8. Bieg życia	281
Rozdział 9. Rodziny i związki intymne	329
Rozdział 10. Zdrowie, choroba i niepełnosprawność	385
Rozdział 11. Stratyfikacja i klasa społeczna	431
Rozdział 12. Ubóstwo, wykluczenie społeczne i państwo opiekuńcze	475
Rozdział 13. Globalne nierówności	521
Rozdział 14. Seksualność i płeć	575
Rozdział 15. Rasa, etniczność i migracja	627
Rozdział 16. Religia	673
Rozdział 17. Media	719
Rozdział 18. Organizacje i sieci	779
Rozdział 19. Edukacja	829
Rozdział 20. Praca i życie gospodarcze	883
Rozdział 21. Przestępczość i dewiacja	937
Rozdział 22. Polityka, rządzenie i ruchy społeczne	987
Rozdział 23. Narody, wojny i terroryzm	1033

Słownik terminów	1069
Bibliografia	1099
Indeks nazwisk	1145

Szczegółowy spis treści

Przedmowa do szóstego wydania	XIX
Podziękowania	XX
O książce	XXI
Główne zagadnienia	XXI
Nowe elementy	XXII
Struktura książki	XXV
Spis rysunków	XXVI
Spis tabel	XXIX
Spis ramek	XXXI

Rozdział 1. Co to jest socjologia? 3

Wyobrażenia socjologiczna	6
Badanie ludzi i społeczeństwa	8
Rozwój myśli socjologicznej	9
Teorie i perspektywy teoretyczne	9
Klasycy socjologii	11
Współczesne teorie socjologiczne	22
Myślenie teoretyczne w socjologii	26
Poziomy analizy: mikrosocjologia i makrosocjologia	27
Dlaczego warto studiować socjologię?	28
Podsumowanie	30
Dalsze lektury	31
Polecane strony internetowe	31

Rozdział 2. Socjologiczne pytania i odpowiedzi 33

Podmioty ludzkie i problemy etyczne	37
Socjologiczne pytania	38
Czy socjologia jest nauką?	40
Proces badawczy	41
Rozumienie związków przyczynowo-skutkowych	44
Przyczynowość a korelacja	44
Metody badawcze	48
Badania etnograficzne	48
Badania sondażowe	50
Eksperymenty	54
Badania biograficzne	55
Badania porównawcze	55
Analizy historyczne	57
Łączenie badań porównawczych i analiz historycznych	58
Badania socjologiczne w praktyce	58
Udawanie oczywistości?	59

Wpływ socjologii	59
Podsumowanie	62
Dalsze lektury	63
Polecane strony internetowe	63

Rozdział 3. Teorie i perspektywy socjologiczne 65

Prekursorzy socjologii	70
Pozytywizm i ewolucja społeczna	70
Karol Marks: rewolucja kapitalistyczna	72
Twórcy socjologii	76
Émile Durkheim: społeczny poziom rzeczywistości	76
Max Weber: kapitalizm i religia	81
Dylematy teoretyczne	85
Struktura społeczna a ludzkie działanie	86
Konsens czy konflikt?	88
Problematyka płci kulturowej	89
Kierunki zmiany społecznej	90
Przemiany społeczeństw i socjologii	92
Równość płci i teoria feministyczna	92
Poststrukturalizm i postmodernizm	94
Globalizacja, ryzyko i zemsta natury	97
Zakończenie: między starym a nowym	102
Podsumowanie	102
Dalsze lektury	103
Polecane strony internetowe	103

Rozdział 4. Globalizacja i zmieniający się świat 105

Typy społeczeństw	109
Zanikający świat: los społeczeństw przednowoczesnych	109
Świat nowoczesny: społeczeństwa przemysłowe	114
Rozwój globalny	117
Zmiana społeczna	120
Czynniki zmiany społecznej	120
Zmiana w epoce nowoczesnej	124
Globalizacja	127
Czynniki sprzyjające globalizacji	128
Spór o globalizację	136
Wpływ globalizacji	140
Zakończenie: potrzeba globalnego rządzenia	147
Podsumowanie	148
Dalsze lektury	149
Polecane strony internetowe	149

Rozdział 5. Środowisko 151

Natura, środowisko i socjologia	155
Definicja natury i środowiska	155
Socjologia i środowisko	156
Czym są problemy środowiskowe?	160

Skażenie środowiska i odpady	160
Wyczerpywanie się zasobów	167
Żywność modyfikowana genetycznie	170
Globalne ocieplenie	175
Teorie socjologiczne a zrównoważony rozwój	184
Konsumpcjonizm a niszczenie środowiska	184
Granice wzrostu a zrównoważony rozwój	187
Życie w globalnym społeczeństwie ryzyka	190
Modernizacja ekologiczna	193
Sprawiedliwość środowiskowa i obywatelstwo ekologiczne	195
Zakończenie	197
<i>Podsumowanie</i>	198
<i>Dalsze lektury</i>	200
<i>Polecane strony internetowe</i>	201

Rozdział 6. Miasta i życie miejskie 203

Teorie urbanizmu	206
Szkoła chicagowska	207
Urbanizm a środowisko sztuczne	211
Ocena	215
Rozwój miast	216
Miasta w społeczeństwach tradycyjnych	216
Industrializacja i urbanizacja	218
Rozwój nowoczesnych ośrodków miejskich	218
Kierunki przemian miast w krajach rozwiniętych	219
Urbanizacja w krajach rozwijających się	230
Miasta a globalizacja	233
Miasta globalne	233
Nierówności w miastach globalnych	236
Zarządzanie miastami w dobie globalizacji	237
Zakończenie: miasta a rządy globalne	242
<i>Podsumowanie</i>	243
<i>Dalsze lektury</i>	244
<i>Polecane strony internetowe</i>	245

Rozdział 7. Interakcja społeczna i życie codzienne 247

Badanie życia codziennego	251
Komunikacja niewerbalna	252
Wyraz twarzy, gesty i emocje	252
Płeć i ciało	254
Ucieleśnienie i tożsamość	255
Społeczne reguły interakcji	258
Podzielane znaczenia	258
Wandalizm interakcyjny	258
Wykrzyknienia	262
Twarz, ciało i mowa w interakcji	263
Spotkania	263
Manipulowanie wrażeniami	265

Przestrzeń prywatna 270

Interakcja w czasie i przestrzeni 270

Czas zegarowy 271

Porządek czasowy i przestrzenny 271

Życie codzienne w perspektywie kulturowej i historycznej 273

Społeczne tworzenie rzeczywistości: debata socjologiczna 274

Interakcje społeczne w cyberprzestrzeni 275

Zakończenie: potrzeba bliskości? 278

Podsumowanie 278

Dalsze lektury 279

Polecane strony internetowe 279

Rozdział 8. Bieg życia 281

Kultura, społeczeństwo a socjalizacja dzieci 284

Teorie rozwoju dziecka 284

Instytucje socjalizacji 288

Socjalizacja do ról płciowych 291

Reakcje rodziców i dorosłych 291

Uczenie się płci kulturowej 291

Debata socjologiczna 293

Bieg życia 295

Dzieciństwo 297

Nastoletniość i kultura młodzieżowa 299

Wczesna dorosłość 301

Późna dorosłość 301

Starość 302

Starzenie się 303

Starzenie się społeczeństw 304

Jak starzeją się ludzie? 306

Starzenie się: konkurencyjne wyjaśnienia socjologiczne 309

Cechy starzenia się 311

Polityka starzenia się 317

Śmierć, umieranie i żałoba 321

Socjologia śmierci i umierania 321

Śmierć w społeczeństwach nowoczesnych 323

Zmiany stosunku do śmierci 324

Podsumowanie 325

Dalsze lektury 326

Polecane strony internetowe 327

Rozdział 9. Rodziny i związki intymne 329

Podstawowe pojęcia 333

Rodzina w kontekście historycznym 335

Przemiany życia rodzinnego 335

Mit tradycyjnej rodziny 335

Rodzina w kontekście globalnym 338

Rodziny i związki intymne 341

Przemiany i różnorodność form rodziny 342

Nierówność w rodzinie	344
Przemoc w rodzinie	348
Rozwód i separacja	352
Zmiany postaw wobec życia rodzinnego	360
Nowe związki, wielorodziny i więzy rodzinne	361
Alternatywne (wobec tradycyjnego małżeństwa) modele rodziny	366
Rodziny i związki w teoriach socjologicznych	372
Funkcjonalizm	372
Teorie feministyczne	372
Przemiany miłości i intymności	374
Zakończenie: spór o wartości rodzinne	378
Podsumowanie	381
Dalsze lektury	382
Polecane strony internetowe	383

Rozdział 10. Zdrowie, choroba i niepełnosprawność 385

Socjologia ciała	388
Socjologia zdrowia i choroby	391
Socjologiczne spojrzenie na medycynę	393
Medycyna i zdrowie w zmieniającym się świecie	401
HIV i AIDS w perspektywie globalnej	402
Socjologiczne teorie zdrowia i choroby	405
Społeczne podstawy zdrowia	407
Zdrowie a klasa społeczna	407
Zdrowie a płeć	414
Zdrowie a przynależność etniczna	415
Zdrowie a spójność społeczna	416
Socjologia niepełnosprawności	418
Indywidualny model niepełnosprawności	418
Społeczny model niepełnosprawności	418
Niepełnosprawność, prawo i polityka społeczna	424
Niepełnosprawność na świecie	425
Podsumowanie	427
Dalsze lektury	428
Polecane strony internetowe	429

Rozdział 11. Stratyfikacja i klasa społeczna 431

Systemy stratyfikacji	434
Niewolnictwo	436
Kasty	436
Stany	439
Klasy	439
Teorie klas i stratyfikacji	440
Karol Marks: teoria konfliktu klasowego	441
Max Weber: klasa, status i partia	441
Erik Olin Wright: teoria klas	444
Operacjonalizacja pojęcia klasy	445
Ocena modelu klas Goldthorpe'a	445

Struktura klasowa współczesnych społeczeństw zachodnich 449

Pytanie o klasę wyższą 449

Powiększająca się klasa średnia 453

Nowe oblicze klasy robotniczej 454

Czy istnieje podklasa? 456

Klasa a styl życia 460

Stratyfikacja a płeć 462

Ruchliwość społeczna 464

Ruchliwość społeczna w badaniach porównawczych 465

Ruchliwość w dół 466

Ruchliwość społeczna w Wielkiej Brytanii 467

Ruchliwość społeczna a płeć 469

Czy Wielka Brytania jest merytokracją? 470

Zakończenie: klasa społeczna ma znaczenie 471*Podsumowanie* 471*Dalsze lektury* 473*Polecane strony internetowe* 473**Rozdział 12. Ubóstwo, wykluczenie społeczne i państwo opiekuńcze** 475**Ubóstwo** 480

Co to jest ubóstwo? 480

Badanie ubóstwa 483

Kim są ludzie biedni? 491

Skąd bierze się ubóstwo? 493

Ubóstwo a ruchliwość społeczna 496

Wykluczenie społeczne 498

Czym jest wykluczenie społeczne? 498

Formy wykluczenia społecznego 500

Wykluczenie społeczne a przestępczość 505

Państwo opiekuńcze 507

Teorie państwa opiekuńczego 507

Brytyjskie państwo opiekuńcze 509

Ubóstwo i opieka społeczna w zmieniającym się świecie 517*Podsumowanie* 518*Dalsze lektury* 519*Polecane strony internetowe* 519**Rozdział 13. Globalne nierówności** 521**Globalne nierówności ekonomiczne** 527

Kraje o wysokim dochodzie 529

Kraje o średnim dochodzie 529

Kraje o niskim dochodzie 529

Czy globalne nierówności ekonomiczne rosną? 530

Nierówne szanse życiowe 532

Zdrowie 533

Głód i niedożywienie 534

Edukacja, piśmienność oraz praca dzieci 537

Czy biedne kraje mogą stać się bogate? 541

Teorie rozwoju 548

Ocena teorii rozwoju 555

Organizacje międzynarodowe a globalne nierówności 555

Globalne nierówności ekonomiczne w zmieniającym się świecie 559

Wzrost populacji a globalne nierówności 563

Demografia 565

Dynamika zmian populacyjnych 565

Przejście demograficzne 569

Prognozy na XXI wiek 569

Podsumowanie 571

Dalsze lektury 573

Polecane strony internetowe 573

Rozdział 14. Seksualność i płć 575**Seksualność człowieka** 578

Biologia a zachowania seksualne 579

Formy seksualności 579

Orientacja seksualna 580

Seksualność, religia i moralność 582

Homoseksualizm 584

Badanie seksualności 591

Prostytucja i usługi seksualne 597

Prostytucja 597

Usługi seksualne 598

Globalny rynek usług seksualnych 600

Płć kulturowa 601

Płć kulturowa a biologia: różnice naturalne? 602

Socjalizacja do ról związanych z płcią 602

Technologie reprodukcyjne 604

Społeczne tworzenie płci 609

Typy męskości i kulturowe relacje płci 611

Kulturowy porządek płci 612

Teorie nierówności płci 615

Podejścia funkcjonalistyczne 615

Podejścia feministyczne 616

Ruchy kobiece 623

Płć kulturowa a globalizacja 624

Podsumowanie 624

Dalsze lektury 625

Polecane strony internetowe 625

Rozdział 15. Rasa, etniczność i migracja 627**Podstawowe pojęcia** 631

Rasa 631

Etniczność 633

Grupy mniejszościowe 635

Uprzedzenia i dyskryminacja 636

Czym jest rasizm? 638

Od starych do nowych form rasizmu 639

Socjologiczne interpretacje rasizmu 642

Integracja etniczna, zróżnicowanie i konflikt 643

Modele integracji etnicznej 643

Zróżnicowanie etniczne 647

Mniejszości etniczne na rynku pracy 649

Sytuacja mieszkaniowa 651

System sprawiedliwości 653

Konflikt etniczny 654

Migracja w dobie globalizacji 655

Migracja a upadek imperium: Wielka Brytania od lat sześćdziesiątych XX wieku 659

Migracja a Unia Europejska 663

Migracja a stosunki etniczne 664

Migracja a globalizacja 667

Globalne diaspory 667

Zakończenie 668*Podsumowanie* 669*Dalsze lektury* 670*Polecane strony internetowe* 671**Rozdział 16. Religia** 673**Socjologiczne teorie religii** 677

Czym jest religia? 677

Religia w klasycznych teoriach socjologicznych 679

Religie na świecie 685

Totemizm i animizm 685

Judaizm, chrześcijaństwo i islam 686

Religie Dalekiego Wschodu 687

Organizacje religijne 688

Chrześcijaństwo, płeć i seksualność 693

Sekularyzacja i odrodzenie religijne 695

Sekularyzacja 695

Religia w Europie 699

Religia w Stanach Zjednoczonych 702

Ocena tezy o sekularyzacji 707

Fundamentalizm religijny 709

Zakończenie 715*Podsumowanie* 716*Dalsze lektury* 717*Polecane strony internetowe* 717**Rozdział 17. Media** 719**Media w epoce globalnej** 723

Rewolucja cyfrowa 723

Internet i World Wide Web 724

Film 729

Telewizja 730

Muzyka 736

Prasa 740

Teorie mediów 742

Funkcjonalizm 742

Teorie konfliktu 743

Interakcjonizm symboliczny 751

Teorie postmodernistyczne 754

Odbiorcy i przedstawienia medialne 757

Badanie widowni 757

Przedstawianie klasy, płci, etniczności i niepełnosprawności 759

Kontrolowanie globalnych mediów 762

Imperializm mediów? 764

Własność megakoncernów medialnych 767

Kontrola polityczna 772

Opór wobec globalnych mediów i inne możliwości 772

Zakończenie 774

Podsumowanie 774

Dalsze lektury 776

Polecane strony internetowe 777

Rozdział 18. Organizacje i sieci 779

Organizacje 783

Organizacje biurokratyczne 784

Fizyczna strona organizacji 791

Organizacje ponadnarodowe 795

Organizacje gospodarcze 798

Co zamiast biurokracji? 807

Zmiana organizacyjna: model japoński 808

Zmiana sposobu zarządzania 809

Badanie sposobów zarządzania 812

Badanie sieci 815

Sieci społeczne 815

Sieci a technologie informacyjne 817

Kapitał społeczny: więzy które łączą 818

Nowe więzy społeczne? 821

Zakończenie 824

Podsumowanie 826

Dalsze lektury 827

Polecane strony internetowe 827

Rozdział 19. Edukacja 829

Teorie roli edukacji 833

Edukacja jako socjalizacja 834

Edukacja a kapitalizm 836

Ukryty program nauczania 837

Edukacja a reprodukcja kulturowa 839

Edukacja a podziały społeczne 849

Debata na temat ilorazu inteligencji 849

Edukacja a płeć	854
Edukacja a przynależność etniczna	860
Edukacja w kontekście globalnym	864
Szkolnictwo podstawowe na świecie	865
Umiejętność czytania i pisanie a analfabetyzm	868
Zmieniające się oblicze edukacji	870
Technologia w klasie szkolnej	873
E-uniwersytety	876
Przyszłość edukacji	877
Zakończenie	879
Podsumowanie	880
Dalsze lektury	881
Polecane strony internetowe	881

Rozdział 20. Praca i życie gospodarcze 883

Jak zdefiniować pracę?	886
Przemiany społecznej organizacji pracy	891
Taylorizm i fordyzm	893
Globalizacja i postfordyzm	894
Zmiany w systemie pracy	898
Kryzys związków zawodowych?	900
Płeć i feminizacja pracy	902
Nowy podział obowiązków domowych	910
Automatyzacja a kwalifikacje	911
Koniec ze stałą posadą i system pracowników z portfolio	921
Niepewność zatrudnienia, bezrobocie i społeczne znaczenie pracy	922
Społeczne znaczenie pracy	923
Spadek bezpieczeństwa zatrudnienia	923
Bezrobocie	928
Zakończenie: korozja charakteru?	932
Podsumowanie	934
Dalsze lektury	935
Polecane strony internetowe	935

Rozdział 21. Przestępczość i dewiacja 937

Podstawowe pojęcia	941
Socjologiczne teorie przestępczości i dewiacji	942
Teorie funkcjonalistyczne	943
Teorie interakcjonistyczne	947
Teorie konfliktu i „nowa kryminologia”	951
Teorie kontroli	954
Wnioski teoretyczne	958
Struktura przestępczości w Wielkiej Brytanii	959
Przestępczość a statystyki przestępstw	961
Ofiary i sprawcy przestępstw	963
Przestępczość a płeć i seksualność	963
Przestępczość a młodzież	968
Przestępczość białych kołnierzyków	970

Przestępczość w kontekście globalnym 973

Przestępczość zorganizowana 973

Cyberprzestępczość 975

Więzienia i kara 977**Zakończenie: dewiacja, przestępczość a porządek społeczny** 983

Podsumowanie 984

Dalsze lektury 985

Polecane strony internetowe 985

Rozdział 22. Polityka, rządzenie i ruchy społeczne 987**Podstawowe pojęcia socjologii polityki** 990

Polityka, rządzenie i państwo 990

Władza 991

Autorytaryzm i demokracja 993

Rozwój demokracji na świecie 997

Upadek komunizmu 998

Demokratyzacja i jej krytycy 1000

Stare i nowe partie polityczne 1005

Globalne rządzenie 1009

Ruchy społeczne i zmiana społeczna 1012

Czym są ruchy społeczne? 1012

Teorie ruchów społecznych 1013

Globalizacja i „społeczeństwo ruchów społecznych” 1021

Zakończenie 1028

Podsumowanie 1029

Dalsze lektury 1030

Polecane strony internetowe 1031

Rozdział 23. Narody, wojny i terroryzm 1033**Narody i nacjonalizm** 1038

Nacjonalizm a społeczeństwo nowoczesne 1039

Narody bez państwa 1042

Mniejszości narodowe w Unii Europejskiej 1043

Narody i nacjonalizmy w krajach rozwijających się 1044

Państwo narodowe, tożsamość narodowa i globalizacja 1046

Konflikty, wojny i ludobójstwo 1048

Teorie na temat wojny i ludobójstwa 1050

Zmieniające się oblicze wojny 1050

Wojny stare i nowe 1055

Terroryzm 1059

Czym jest terroryzm? 1059

Stary i nowy terroryzm 1061

Wojna i terroryzm w dobie globalizacji 1065

Podsumowanie 1067

Dalsze lektury 1068

Polecane strony internetowe 1068

Słownik terminów 1069**Bibliografia** 1099**Indeks nazwisk** 1145